

народъ. Въ миналото едно наследство отъ слава и съжаление, които се сподѣлятъ отъ всички, въ бъдещето една и съща програма за осъществяване . . . Животътъ на единъ народъ е всѣкидневенъ плебисцитъ."

*

Какви практически изводи бихме могли да направимъ отъ тази философия на национализма, която при разни вариантни може да бжде проследена и въ редица други бележити автори. Първиятъ изводъ е: **излишно е да отричаме конструктивното значение, което има компактната етнографска маса за устройството на дадена държава.** Не е съществено дали се схваща нацията като една ирационална потечия, научно недоказуема, или на нея се гледа като на сложенъ исторически продуктъ, като на въплотение на единъ принципъ за новъ колективизмъ, на който носителъ е народътъ и по-късно нацията. **Съществено е, че компактната етнографска общностъ е всѣкога най-добрата основа на държавата.** На този етнографски блокъ е винаги чужда идеята за измѣна къмъ собствената му държава. Този блокъ може да увеличава и да губи отъ съпротивителната си сила, но компактно той нѣма и не може да има свободно предпочитание къмъ чуждата държава, въ вреда на своята.

Следователно, трѣбва да се опираме на компактния народъ, държавотворенъ факторъ, схващанъ преди всичко като главенъ стълбъ на модерната държава, като воля за политическата общностъ, като стремежъ къмъ собствена държава. Отъ тукъ усилията на държавата за създаване на едно **национално съзнание и за углѣбяване на държавната идея,** сж общо съвременно явление, което не бива нито да се осъжда, нито да се препятствува, нито да се таксува като реакционерство. Това национално съзнание е наложително като задача на политическата и национална педагогика. Така е и не може да бжде другоаче. Въ този смисълъ национализмътъ като убеждение на народа, като живо чувство на човѣка за принадлежностъ къмъ единъ народъ, е тѣсно свързанъ съ демократическата масова държава. Презъ други пѣтища, които минаватъ, както казахъ, презъ дебрите на една своеобразна мистика, въ авторитарнитѣ държави, се стига до сжщото съчетание на нацията съ държавата, при едно на практика проявено различие, споредъ което: **къмъ нацията не принадлежатъ чуждитѣ по кръвъ и езикъ елементи, следователно, тѣ могатъ да бждатъ най-много поданици, но не пълноправни граждани на държавата.**

Стигнали до тукъ, ние се натъкваме на другъ практически въпросъ по който следва да се направятъ съответни заключения **върху сждбата на инороднитѣ групи: за на-**